Ц 56

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.Драгоманова

ЦЗЯО ЇН

УДК: 378.013+780.71

МЕТОДИКА ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ -2016

НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник: доктор педагогічний наук, професор **РЕБРОВА Олена Євгенівна,** Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», завідувач кафедри музичного мистецтва і хореографії.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **ОЛЕКСЮК Ольга Миколаївна**, Київський університет імені Бориса Грінченка, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва;

кандидат педагогічних наук, доцент **ПОЛАТАЙКО Олена Михайлівна,** Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, доцент кафедри фортепіанного виконавства і художньої культури.

Захист відбудеться «12» жовтня 2016 року о 16.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова,9.

Автореферат розісланий «9» вересня 2016 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради **Л. І. Паньків**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Процеси гуманізації соціокультурного простору людини пов'язані з підвищенням уваги до формування її духовного світу, зокрема засобами мистецтва. Освітні реформи як в Україні, так і в Китаї враховують потужний національно-виховний та естетико-розвивальний потенціал мистецтва. У китайському філософському вченні сила мистецтва визначена як провідна у спрямуванні людини на добро та створення добробуту всієї держави. Одним з головних завдань учителя музики в Україні та Китаї вважається художньо-естетичний розвиток школярів засобами мистецтва. Естетична складова в цьому процесі є домінуючою, а художня є засобом, який дозволяє сформувати уявлення естетичної картини світу через її відображення в мистецтві шляхом сприйняття, відчуття та усвідомлення художніх образів творів різних жанрів, стилів, що виникали під впливом домінуючих естетичних принципів у певний історико-культурний час. Зазначене зумовлює активізацію використання художньо-естетичного розвивального потенціалу музичного мистецтва в процесі фахового становлення майбутнього вчителя музики, розвитку в нього специфічних художньо-педагогічних якостей, зокрема «етосно-естезисного» спрямування.

Педагогічні дослідження естетичного виховання та розвитку особистості ґрунтуються на філософських, естетичних, педагогічних теоріях мислителів минулого (Аристотель, Гегель, Кант, Песталоцці, Сократ, К. Ушинський, С. Шацький, В. Сухомлинський, інші). У науковій літературі широко представлені дослідження з питань формування естетичної та художньо-естетичної культури у філософському та культурологічному аспектах (О. Кривцун, А. Лосєв, Н. Маньковська, Г. Мєднікова, І. Фадєєва, В. Цвіркун). Результати досліджень естетичної культури, естетичного розвитку особистості (І. Зязюн, Т. Люріна, Н. Миропольска, О. Рудницька, Л. Печко, М. Лещенко, О. Отич та ін.), естетичного виховання (Л. Масол, Д. Джола, А. Щербо, ін.), естетичного, художньо-естетичного досвіду (Л. Левчук, Е. Скороварова, О. Олексюк, О. Реброва) вибудовують проекцію на застосування поліпарадигмальної методології у вирішенні завдань естетичного розвитку вчителів музики в процесі музично-виконавської підготовки. Так, музична естетика та її функції (Б. Асаф'єв, М. Каган, Л. Сохор, Б. Яворський) надають можливість висвітлити естетичний аспект інтерпретації музичних творів, екстраполяції естетичних цінностей мистецтва в суспільство (І. Григор'єва, Р. Інгарден, М. Каган, Н.Киященко, В. Суханцева).

У наукових дослідженнях опосередковано відображено проблему естетики виконавського процесу (М. Накагава, О. Островська, Ю. Сетдікова). Найчастіше вчені розкривають її через художньо-стильовий аспект виконавства (В. Бутяк, О. Щербиніна, Чай Пенчена); культуру виконавства (Н. Васильєва, Н. Згурська), художню компетентність (Лю Цяньцянь, Ши Дзюнь-бо, Чжан Яньфен), національні аспекти у виконавській культурі України (Н. Гуральник, А. Михалюк, Л. Побережна, В. Шульгіна) та Китаю (Лі Шанмін, Лю Ціган, Н. Мельникова, Ню Дун Ян та ін.).

Незважаючи на достатньо широку проблематику досліджень феноменології естетичного в мистецькій освіті, проблема особливостей естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки, з методичної точки зору, не знайшли ще повного розкриття. Це викликає низку суперечностей: між потужним естетико-розвивальним потенціалом фортепіанного репертуару та недостатньою цілеспрямованістю його застосування як в естетичному розвитку вчителів музики, так і в їх методичній підготовці щодо естетичного розвитку школярів; між актуальністю міждисциплінарного синтезу в гуманітарній, зокрема, художньо-естетичній сфері та відсутністю ефективних методичних практик його застосування в процесі навчання гри на фортепіано; між наявністю полікультурних реалій виконавської музично-педагогічної діяльності сучасного вчителя музики та слабко розвиненими його філософсько-естетичними уявленнями стосовно естетичних принципів та категорій інших культур, їх впливу на мистецтво фортепіанного виконавства. Усе зазначене гальмує ефективність створення вчителем художньо-естетичного середовища уроків музичного мистецтва як важливої умови естетичного розвитку учнів.

Визначені суперечності та актуальність проблеми естетичного розвитку майбутніх учителів музики шляхом осягнення художньо-естетичних властивостей фортепіанного музичної спадщини як у Китаї, так і в Україні, зумовило вибір теми дисертаційного дослідження: «Методика естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і становить частину наукової теми «Методологічні та методичні основи модернізації фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін» (державний реєстраційний номер: 0109U000205). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (протокол № 3 від 30. 10. 2014 р.)

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику естетичного розвитку майбутніх учителів музики України й Китаю в процесі навчання гри на фортепіано.

Об'єкт дослідження – процес фахового становлення майбутніх учителів музичного мистецтва України й Китаю в контексті культурологічної парадигми мистецької освіти

Предмет дослідження – методика естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва України й Китаю на основі художньо-естетичного спрямування процесу навчання гри на фортепіано.

Завдання дослідження:

1. Розкрити феноменологію категорії «естетичне» та змістове наповнення поняття «естезис особистості».

2. Обґрунтувати теоретичну модель естетичного розвитку, спрямованого на формування естезису особистості як фахової якості майбутнього вчителя музики.
3. Висвітлити сутність естетико-розвивального потенціалу фортепіанного навчання майбутніх учителів музики й методику їхнього естетичного розвитку в процесі навчання гри на фортепіано.
4. Констатувати стан естетичного розвитку вчителів музики на основі розроблених критеріїв та показників.
5. Експериментально перевірити ефективність методики естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва України й Китаю на основі художньо-естетичного спрямування процесу навчання гри на фортепіано.

Методологічною основою дослідження стала феноменологія естетичного, що дозволила зафіксувати нові феномени в ціннісному універсумі сучасної особистості, пов'язані із суцільною естетизацією колективною свідомістю життєвих реалій у всіх її проявах, злиттям етичного та естетичного, що фіксується категорію естезис і застосовується по відношенню до предметів, явищ, особистісних якостей на ґрунті тенденцій сучасної свідомості молоді, пов'язаної з переважанням емоційних, чуттєвих реакцій на культурні інновації в естетиці комунікативного простору, зокрема й на фаховому рівні вчителя музичного мистецтв. Культурологічна парадигма мистецької освіти забезпечила ефективне застосування діалогічного підходу як методології дослідження в контексті естетичної проекції «Схід-Захід» – «Україна-Китай».

Теоретичну основу дослідження становлять філософсько-культурологічні, психолого-педагогічні концепції і праці з формування уявлень картини світу, зокрема, зображеної в мистецтві, пізнання, рефлексії та переживання особистістю цінностей світобуття (В. Бичков, Р. Інгарден, Вень Цзянь, Л. Кондратюк, Л. Левчук, О. Павлова); теорії естезису (М. Мафессолі, В.Круглов, І. Фадєєва), художньо-естетичної культури та виховання в культурологічній парадигмі освіти (І. Зязюн, М. Каган, Н. Киященко, Н.Маньковська, О. Михайличенко, Г. Падалка, О. Рудницька, С. Федорищева, О. Щолокова); теорії домінанти (А. Ухтомський, Р. Якобсон), психолого-педагогічних аспектів художньо-естетичного та творчого розвитку особистості (Л. Виготський, Н. Гузій, Дон Бо, Б. Ельконін, Д. Кірнарська, О. Отич, Н.Сегеда, С.Сисоєва); полікультурних, етнокультурних, аксіологічних, художньо-світоглядних, етико-етстетичних основ фахового становлення вчителя музики (В. Орлов, О. Олексюк, О. Полатайко, О. Реброва, У Іфан, Лу Лу, О. Щербиніна та ін.); художньо-естетичного потенціалу фортепіанного музичного мистецтва та інтерпретації музичних творів (Бай Бінь, В. Буцяк, Бянь Мен, Ван Ін, Ге Де Юуй, Н. Гуральник, Л. Гусейнова, Н. Згурська, В.Креадер, В. Крицький, Лін Чженьган, Лу Чен, Лю Цинган, Цзинь Цзя, Ши Дзюн-бо); а також методичні рекомендації видатних музикантів-піаністів минулого та сучасності (І. Гофман, Г. Коган, Б. Кременштейн, Лю Цинган, Я.Мільштейн, С. Савшинський, Сай Лін, Цзен Шаої, Цзен Ху та ін.).

Методи дослідження: *теоретичні:* аналіз філософсько-естетичної культурологічної, психолого-педагогічної, музикознавчої, музично-педагогічної, фортепіанно-методичної літератури з метою визначення різних естетичних аспектів фахового становлення майбутнього вчителя музики в контексті культурологічної парадигми; аналіз фортепіанної літератури з метою розкриття її естетико-розвивального потенціалу; узагальнення наукових підходів щодо естетичного розвитку особистості, зокрема вчителя музики в процесі навчання гри на фортепіано; *емпіричні*: узагальнення педагогічного досвіду, педагогічне спостереження, анкетування, особистісний питальник «ОТКЛІК» Н. І. Рейнвальда, метод експертних оцінок; експериментальні творчі методи стимулювання естетичного розвитку студентів у процесі роботи над фортепіанними творами; констатувальний та формувальний експерименти; *статистичні:* шкалованість результатів дослідження, застосування середніх величин, доведення результативності за коефіцієнтом Фішера, розрахунки величини дельти Δ.

Наукова новизна дослідження визначена тим, що *вперше*:

– теоретично обґрунтовано та побудовано методику естетичного розвитку майбутніх учителів музики на основі художньо-естетичного потенціалу фортепіанного репертуару; основою методики стають поетапно впроваджувані педагогічні умови та наскрізна умова – актуалізація художньо-естетичної спрямованості фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музики;

– запроваджено поняття «естезису особистості вчителя музики» як інтегрованої фахової якості, що є процесом і результатом естетичного розвитку особистості; розроблено теоретичну модель цього процесу; визначено наукові підходи оптимізації естетичного розвитку майбутнього вчителя музики на основі теорії «культурно-естетичних домінант»: полікультурний, транскультурний, полімодальний (чуттєво-раціональний, візуально-лінгвістичний), художньо-ментальний, виконавсько-стильовий, диспозиційно-іміджевий; системний процес естетичного розвитку майбутніх учителів музики під час навчання гри на фортепіано, що здійснюється в культурно-діалогічній, естетичній проекції «Схід-Захід» – «Україна-Китай»;

уточнено: сутність понять «естетичний розвиток», «художньо-естетичний, розвивальний потенціал фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики», «художньо-естетична спрямованість фортепіанної підготовки», «естетика музичного виконавства»;

подальшого розвитку набула теорія і практика фортепіанно-виконавської підготовки вчителя музичного мистецтва.

Практичне значення одержаних результатів полягає: у розробці критеріїв і показників оцінювання рівня естетичного розвитку студентів для визначення відправних шляхів його підвищення в процесі виконавської підготовки майбутніх учителів музики. Принципи, педагогічні умови та методи оптимізації естетичного розвитку та формування естезису як фахової якості вчителя музичного мистецтва можуть бути застосовані під час різних видів музично-виконавської підготовки. Методичні завдання для студентів можуть

бути впроваджені в навчальні дисципліни «Методика музичного виховання», «Методологія і методи педагогічних досліджень у галузі мистецької освіти», використані під час проходження педагогічної практики в школі з метою художньо-естетичного розвитку та виховання школярів. Вони також можуть бути застосовані в процесі виконавської фортепіанної підготовки студентів музичних інститутів та академій музики.

Результати дисертаційного дослідження *впроваджено* у навчально-виховний процес Державного закладу "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського" (довідка № 559/18 28.03.2016 р.); Криворізького державного педагогічного університету (довідка № 02/02-214/3 від 13.04.2016 р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/805 від 29.04.2016 р.).

Апробація та впровадження результаті дослідження. Основні теоретичні положення та результати дослідження пройшли апробацію на *міжнародних* наукових конференціях: «Музична культура й освіта Буковини у європейському вимірі» (Чернівці, 2013); «Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії» (XI Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О. П. Рудницької. Київ, 2013); «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства (Одеса, 2015); «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2015); «Современные тенденции в педагогической науке Украины и Израиля: путь к интеграции» (Одеса, 2015), «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи (Умань, 2015), «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД (Переяслав-Хмельницький, 2016); на *всеукраїнській* конференції «Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики» (Київ, 2014); на засіданнях кафедри музичного мистецтва і хореографії Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського.

Публікації. Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлені в 10 публікаціях автора, 5 з яких – у наукових фахових виданнях України (одна стаття англійською мовою), 1 – в іноземному виданні.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 238 сторінок. Обсяг основного тексту – 183 сторінки. У роботі подано 5 таблиць, 13 рисунків, що разом з додатками становить 27 сторінок. Список використаних джерел охоплює 245 найменувань, із них 30 – іноземними мовами.

Основний зміст дисертації

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, об'єкт, предмет, завдання, розкрито методологічні та теоретичні основи дослідження; показано наукову новизну та практичне значення; наведено дані щодо апробації та впровадження результатів дисертації.

У першому розділі – «*Теоретичні засади естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті культурологічної парадигми мистецької освіти*» – розкрито теоретичні засади естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва: уточнено сутність та показано еволюцію поглядів на основну категорію естетики як науки – «естетичне»; показано як зв'язок естетичного та етичного зумовив введення поняття естезису стосовно явищ, предметів, мистецтва, а також стосовно особистості; на засадах культурологічної парадигми висвітлено основні культурно-естетичні домінанти мистецької освіти, які спрямовані на естетичний розвиток особистості; розкрито сутність естетичного розвитку вчителя музики; запроваджено поняття «естезису особистості вчителя музики» як синтезованої фахової якості, що є результатом його естетичного розвитку.

Феномен естетичного вперше став осмислюватися у філософському пізнанні світобудови як позначення якісних її сторін з точки зору задоволення, гармонійності, узгодженості, що сприймалося як краса. Поглиблене ставлення до таких явищ сприяло усвідомленню існування протилежних якостей. Поступово естетика виникає як самодостатня галузь наукового пізнання та оцінювання світу, що здійснюється за допомогою естетичних категорій. Естетичні категорії — це духовні моделі естетичної практики, де закріплено досвід опанування людиною світу, що має свій історичний шлях розвитку в різних часово-культурних зрізах. Європейська естетика ґрунтується на античній філософії та послуговується відповідними до того часу категоріями прекрасного, потворного, піднесеного, трагічного тощо (М.Каган, Н. Кочура, Л.Левчук) та такими, що зорієнтовують на відбраження естетичного у мистецтві: міра, гармонія, грація, наслідування (мімезіс), алегорія, іронія, гротеск (О.Лосев), а також, що сполучаються з етичним: калокогатія як синтез доброго та прекрасного (Сократ, Аристотель). Китайська естетика спирається на різноманітні наповнення категорії *дао* (веосяжний невловимий потік) та конфуціанства, а саме: ци – «енергетична субстанція світобудови», аналог краси; ле – «радість», фен «віяння», цзижань «простота, природність, самоприродність, спонтанність», гу – «давнина, древність», пу – «натуральність, чистота» та інші (Конфуций, Лао Цзи, Сю Хай Лин, Цай Чжунде та ін.). Для мистецької освіти естетичні категорії стають своєрідним творчим інструментарієм, завдяки якому формується усвідомлене та вибіркове ставлення особистості щодо життєвих реалій, природи, людських стосунків, цінностей тощо, відображених у мистецтві.

Аналіз категорії «естетичне» показав плюралізм інтерпретацій: від єдності людської діяльності та творчості, духовного осягнення універсуму до утилітарного, предметного походження (А.Канарський), від «нових способів суспільного буття та повсякденного життя в цьому бутті» (Є.Скороварова) до «особливості творчої праці в умовах «царства необхідності» і «царства свободи» (Л.Левчук), саморефлексії, ідентифікації (Н.Маньковська) та віртуальної реальності (В.Бичков) і тілесності (З.Сколота).

Розуміння естетичного як якості світобудови та результату її споглядального, спонтанно-чуттєвого, художньо-емоційного та оцінного сприйняття, зумовлено розвитком культури людства, в межах якої естетичний предмет знаходить свої інтерпретації у філософських поглядах, оцінках, судженнях та матеріалізується або моделюється у мистецтві. Свого роду друга природа естетичного набуває конкретизації через художній предмет. Через мистецтво та шляхом його сприйняття, вивчення, осягнення пізнається та усвідомлюється естетична картину світу. Оцінка такої картини враховує «відносну цінність» (Р.Інгарден) естетичного предмету, зумовлена феноменологічним та антропологічним аспектами відчуття людиною цінностей та естетичного взагалі.

У розділі закцентовано увагу на історично визначеному взаємозв'язку естетичного та етичного (Сократ, Гегель, Кант, П.Гуревич, І Зязюн, О.Кривцун, С.Кримський та ін.), який сприяв застосуванню у некласичній філософії поняття *естезису* з метою позначення специфічного підсвідомого світо- і самовідчуття (М. Маффесолі). Аналіз застосування терміну в науковій літературі (М.Каган, Л.Кондратюк, О.Копічіна, В.Круглов, В.Цвіркун Г.Щедріна та ін.) дає можливість стверджувати, що естезис позначає феномен діалогу культур та діалогу особистостей в полі культури на предмет відношення, ставлення, оцінювання, порівняння тощо, усього того, що потребує естетичної ідентифікації та смисло-емоційного осягнення. Окрім того, поняття естезису застосвується по відношенню до мистецтва, зокрема до музичного (О.Копічіна).

Міждисциплінарний синтез, як провідний принцип культурологічної парадигми естетичного розвитку особистості, дозволив обґрунтувати функції останньої: *аксіологічну*, спрямовану на формування системи цінностей та вибіркового ставлення до естетики довкілля і його відображення в творах мистецтва; *особистісно-творчу*, яка забезпечує індивідуальний підхід до творчого осягнення естетичних універсалів; *комунікативну*, яка дозволяє осягнути світ іншого в системі його художньо-естетичних координат (включно, й через твори мистецтва минулих епох); *естетико-когнітивну*, яка забезпечує розвиток аналітичного мислення, співставлення та умовиводів на основі оперування естетичними категоріями; *художньо-ідентифікаційну*, яка надає можливість адекватно зрозуміти та пережити естетичні образи та почуття героїв, що належать до різних часово-просторових діапазонів.

У розділі застосовано поняття «естетичні домінанти», що представлено у педагогічному контексті як найактуальніші та за акцентовані змістові напрями певної педагогічної сфери, спрямованої на вирішення конкретних педагогічних завдань. На основі уточнення сутності феноменології естетики та становлення її ключових категорій, їх полікультурного виявлення, конкретизації поняття «художнього» як втілення естетичного боку картини світу в творах мистецтва, визначено естетичні домінанти, які представлені в педагогіці мистецтва як регулятори досягнення педагогічної мети: формування художньо-естетичної культури особистості, вдосконалення її естетичного розвитку.

Теоретичне осмислення поняття «естетичний розвиток» дало можливість уточнити, що воно позначає процес і результат здатності особистості бачити, сприймати, відчувати і переживати прекрасне в навколишній дійсності, природі, в житті і людських відносинах. Результатом естетичного розвитку є певні якісні перетворення особистості, які у дослідженні позначено поняттям естезису особистості. Естетизація розуму і почуттів має антропологічне походження, зв'язане з природною властивістю людини сприймати красу довкілля; у той же час, це соціокультурне явище, зумовлене національними, етнічними та фаховими (стратефікаційними) чинниками, що впливають на естетичні якості особистості, її естезис. У сфері педагогіки мистецтва естезис – якість, яка є професійною для вчителя, оскільки він на фаховому рівні осягає естетику світобудови, зображену в творах мистецтва, що традиційно в гуманітарній сфері позначається як художньо-естетичний процес. Естетичний розвиток вчителя музичного мистецтва розглядається як процес і результат перетворення внутрішнього духовного світу особистості, її «фахового енергетичного поля» під впливом сприйняття, вивчення та виконання творів мистецтва як втілення естетичної картини світу. Цей процес і становлення фахового естезису представлений у вигляді моделі, що складається з трьох блоків. *Перший блок* – складає набуття *естетичного досвіду як духовної практики з опанування образно-виражальної, знаково-смислової сутності мистецтва в навчальному процесі. Другий блок – емоційно-рефлексивний комплекс*, що охоплює різноманітні психічні стани як реакції на естетичне: атенціональність, потреба в естетичному, задоволення від сприйняття естетичного, рефлексія естетичних почуттів. *Третій блок – естетико-регулятивний функціональний блок,* що охоплює необхідні функції естетичного впливу на особистість під кутом його фахової навчальної діяльності.

У **другому розділі** – *«Методичні аспекти естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано»* – обґрунтовано естетично-розвивальний потенціал фортепіанного виконавства, визначено поняття «естетика музичного виконавства», його внутрішній та зовнішній плани; розкрито методичне забезпечення естетичного розвитку майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано.

Естетично-розвивальний потенціал фортепіанного виконавства підтверджується наступними положеннями: демократичністю інструменту та його соціальною роллю в суспільстві України та Китаю; інтегрованістю фортепіанного виконавства у діяльності вчителя музики; зумовленістю інтерпретації музичних творів та сформованістю художньо-естетичного тезаурусу майбутнього вчителя на основі поєднання життєвого та фахового досвіду; різноманітністю художньо-стильових властивостей фортепіанного репертуару; можливістю застосування в навчально-педагогічному процесі різноманітних зв'язків з іншими видами художньої творчості, що сприяє художньо-естетичному розвитку особистості в процесі роботи над фортепіанними творами. Реалізація зазначених положень здійснюється через естетизацію музично-виконавського процесу, зокрема наступні методологічні

аспекти: герменевтичну методологію (Д.Лісун, В.Крицький, О.Олексюк, Г.Падалка та ін.); взаємозв'язок музикознавства, естетики та психології творчості (Д. Кірнарська, В.Лутаєнко, В.Медушевський, М.Накагава, С.Островська О.Потоцька, С.Шип та ін.); полімодальність досвіду емоційно-естетичного охоплення художніх образів у виконавській діяльності (Бай Бінь, Лун Чен); принципи активізації та операційності художньо-образного мислення (Н.Мозгальова, О.Полатайко, О.Реброва, О.Спіліотті, Г.Ципін, О.Щолокова).

Доведено, що специфіка естетичних домінант у виконавському процесі виявляється через внутрішній та зовнішній плани. Внутрішній план заснований на художньо-термінологічній компетенції, художньому світогляді, перцептивному художньо-естетичному досвіді та вітальному досвіді виконавця, що складає у сукупності його художньо-виконавській тезаурус (інтонаційний, асоціативний, ідентифікаційний). В історії виконавства на цьому наголошували Ф.Ліст, Ф.Шопен, Г.Нейгауз, Я.Мільштейн та ін. Регулятором образно-асоціативних зв'язків стає художньо-естетична свідомість (Л.Виготський, Ю.Борєв, А.Канарський, В.Кудін, Ю.Лотман, Л.Печко). У фортепіанній підготовці майбутніх учителів музики додатковим ресурсом естетичного розвитку є виявлення педагогічного потенціалу твору, що вивчається та виконується. До зовнішнього плану відноситься коректність зовнішніх виявів емоційного охоплення твору та його інтерпретації під час виконавства. Визначено найбільш типові зовнішні недоліки естетичності виконання, що охоплюють такі виконавські процеси: *звуковидобування; пластика піаністичного апарату*; *посадка піаніста за інструментом; стильова відповідність зовнішніх параметрів виконавства*; *педагогічні техніки виконавства*: адекватність і сенсорна відповідність використовуваних виконавсько-дидактичних прийомів на уроках музики.

У розділі визначено поняття «естетика музичного виконавства»: це якісна характеристика виконавської інтерпретації музичних творів, заснована на цілеспрямованій гармонізації особистістю виконавця внутрішніх і зовнішніх естетичних відповідностей художньо-виконавських дій, прийомів і атрибутів жанрово-стильовим, образним, ідентифікаційно-персоніфікованим особливостям твору.

Методичним забезпеченням естетичного розвитку майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано визначено генералізований принцип оптимізації цього процесу на засадах антропологічного, аксіологічного, культурологічного (зокрема, полікультурного), художньо-ментального, герменевтичного, виконавсько-стильового та диспозиційно-іміджевого підходів. Відповідно до них визначено низку принципів, зокрема: полікультурної естетичної проекції фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музики; педагогічної спрямованості міждисциплінарного синтезу та міжпредметної естетичної інтеграції; художньо-світоглядної домінанти; художньо-естетичної спрямованості фортепіанної підготовки; стимулювання творчої самореалізації вчителя через естетику музично-виконавської поведінки; поетапного формування художньо-естетичного тезаурусу як духовно-компетентнісного утворення музиканта-виконавця та ін.

Запроваджено наскрізну педагогічну умову: актуалізація художньо-естетичної спрямованості фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музики. Художньо-естетична спрямованість – це процес і результат досягнення якісного рівня різноманітних функцій фортепіанного виконавства, котрий забезпечує вчителю ефективне використання інтерпретації художніх образів музичних творів, їх зв'язків з іншими видами мистецтва з метою художньо-естетичного розвитку учнів на засадах культуровідповідності.

Поетапними умовами обрано: цілеспрямоване впровадження міждисциплінарних зв'язків фортепіанного навчання та гуманітарних дисциплін; активізація рефлексії емоційних процесів на сприйняття естетичного в мистецтві та інших його проявах; стимулювання потреби в творчому продукуванні естетики фортепіанного виконавства в педагогічній практиці. Відповідно до умов застосовувалися три групи методів: активізації когнітивно-оціночної діяльності; емоційно-естетичного саморозвитку; групи творчо-продуктивних методів.

Методична модель естетичного розвитку майбутніх учителів музики представлена на рисунку 1.стор. 11.

У **третьому розділі** – *«Експериментальне дослідження естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано»* – здійснено перевірку ефективності запропонованої методики; показано зміст та процедура констатувального і формувального експериментів; розкриваються критерії, показники оцінювання стану естетичного розвитку та рівня сформованості естезису особистості майбутніх учителів музики; наводяться приклади смислової наповненості застосованих складників експериментальної методики.

Експериментальне дослідження стану естетичного розвитку майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано здійснювалося за двома етапами: пропедевтичному та на етапі констатувального експерименту. Констатувальний експеримент здійснювався завдяки розробленим критеріям і показникам, що відповідали компонентній структурі досліджуваного феномена. Було обрано наступні критерії та показники:

Семантико-когнітивний критерій, за допомогою якого оцінювався рівень естетичної свідомості, що ґрунтується на знаннях естетичних категорій, їх художньо-мовного еквіваленту в творах мистецтва. Його показники: – якість усвідомлення, осмислення естетико-символічних засобів фортепіанного твору у контексті співвідношення з естетичними категоріями; – ступінь орієнтації в художньо-ментальних особливостях мистецтва взагалі, та фортепіанній музиці зокрема; – ступінь сформованості уявлень художньо-стильових аспектів естетичного в мистецтві. *Ціннісно-рефлексивний критерій, за* допомогою якого оцінювалися емоційні реакції особистості щодо естетичних властивостей фортепіанних творів, над якими працював студент, а також ступень рефлексії власних емоційно-естетичних почуттів. Його показники: – відповідність емоційно-спонтанного реагування на естетичні властивості музичного твору; –

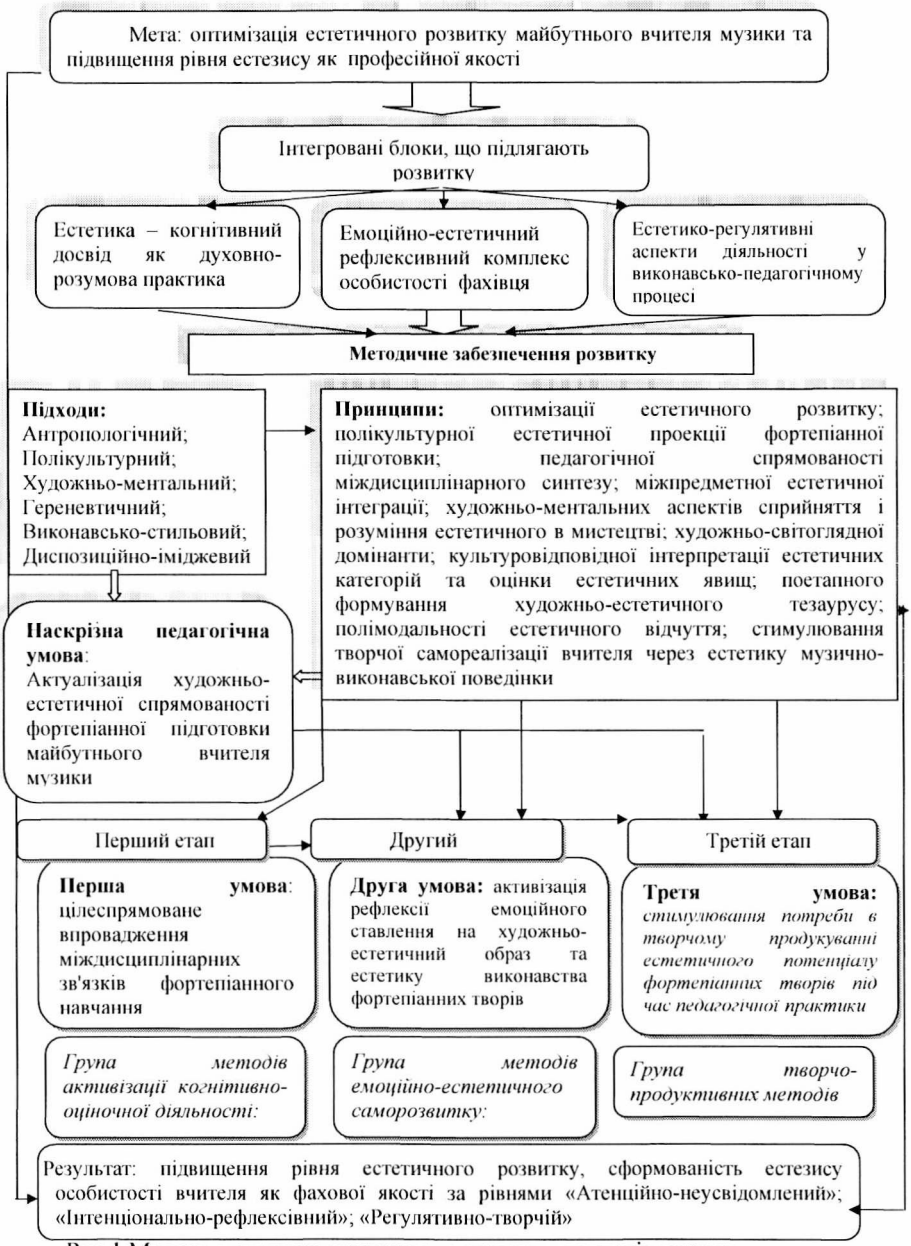

Рис.1 Модель методики естетичного розвитку вчителів музики

ступінь сформованості вибіркового, оцінного ставлення до естетичного в мистецтві; – активність рефлексії власного ставлення та оцінювання естетичного в процесі навчання, власних естетичних уподобань.

Продуктивно-творчій критерій, за допомогою якого оцінювались якісність, інтенсивність та результативність продуктивних творчих дій щодо естетизації виконавського процесу гри на фортепіано завдяки особистісним якостям естетичного характеру. Його показники: – ступінь естетизації художньо-комунікативного процесу між суб'єктами навчальної, творчої, педагогічної діяльності; – наполегливість та прагнення до виконавської досконалості через естетичний контекст інтерпретації образу; – наявність естетичної спрямованості творчої продуктивності особистості, набуття власного іміджу, стилю виконавства творів.

Підтвердили ефективність методи констатувального експерименту: педагогічне спостереження; дидактичні завдання з нотним текстом; творчі завдання з програмою фортепіанних творів; самооцінка виконання творів за аудіо та відео записом; зіставлення естетичних категорій із засобами музичної виразності в їхньому термінологічному еквіваленті; оцінка незалежних суддів; особистісний опитувальник «ОТКЛЕ» Н.І. Рейнвальда. Для їх оцінювання було розроблено 3-х бальну шкалу оцінки, яка мала змістове кліше відповідно до оцінюваного методу.

Розроблені критерії, їх показники та обрані методи дозволили встановити кількісний розподіл досліджуваних за рівнями, а також якісний склад рівнів естезису майбутніх учителів музики та стану їхнього естетичного розвитку за традиційною методикою. У констатувальному експерименті брали участь студенти 3 та 4 курсу. Студенти 3 курсу у наступному формувальному експерименті створили склад експериментальної групи.

До високого рівня – «регулятивно-творчого» – було віднесено студентів, які усвідомлюють та застосовують під час інтерпретації творів естетико-символічні засоби музичної мови та здатні співвідносити їх з естетичними категоріями та образами, які вони відображують; орієнтуються в ментальному походженні засобів виразності та в їх стильовій диференціації; творчо застосовують знання в роботі над інтерпретацією творів; демонструють повну відповідність емоційно-спонтанного реагування на музичний твір; обґрунтовано висловлюють оцінні судження щодо твору, мають сформованість художньо-естетичних уподобань, збалансованість емоційного та раціонального в оцінках щодо естетичних властивостей твору; виявляють рефлексію власних почуттів, що стають чинниками характеру власного емоційно-оцінного ставлення; цілеспрямовано порушують питання щодо художньо-естетичних образів на уроках та під час практики, вміло та винахідливо залучають до обговорення школярів, оригінально застосовують фортепіанні твори під час вирішення педагогічних завдань; демонструють потужне прагнення до удосконалення рівня виконавства, формування власного варіанту інтерпретації твору, прагнення якісно виконати твір з точки зору естетики звуковидобування, гармонічності емоційного вираження; виявляють потребу передати свої

емоційно-естетичні почуття іншим. До цього рівня за результатами констатувального експерименту було віднесено 4 досліджуваних (6%).

До середнього рівня – «інтенціонально-усвідомлюваного» – було віднесено студентів, яки виявляють зацікавлення та бажання зрозуміти художньо-естетичну сутність засобів музичної виразності, демонструють поступове осягнення їх ментального та стильового походження; адекватно оцінюють свої знання та наполегливо намагаються їх розширити; виявляють переважно адекватні емоційно-спонтанні реакції на пропонований твір, проте пояснення ставлень та оцінок необгрунтоване; рефлексія власних почуттів проявляється епізодично, або після спонукання до неї з боку викладача; збалансованість в оцінці художньо-естетичних властивостей твору недостатня: переважають або емоційні, або раціональні ставлення; питання художньо-естетичних образів в обговоренні фортепіанних творів на уроках та під час практики здійснюють епізодично, застосовують репродуктивні або стереотипні засоби; виявляють тенденції до вдосконалення виконання творів з власною інтерпретацією, до формування власного іміджу виконання, проте старанна робота над естетикою виконання ще не досягла самостійності; інколи проявляють ініціативу щодо передачі власних естетичних почуттів іншим, застосовують фортепіанні твори під час вирішення педагогічних завдань широкого, соціокультурного значення, але переважно в репродуктивний спосіб. До цього рівня за результатами констатувального експерименту було віднесено 22 студенти з 68 досліджуваних (32%).

До низького рівня – «атенціонально-неусвідомленого» віднесено студентів, які орієнтуються на поверхові знання та смаки, не вдаються до змістової сутності естетико-символічних засобів музичної мови; нестійко проявляють увагу до художньо-ментального та стильового аспектів комплексу засобів музичної виразності; індиферентно ставляться до розширення власних знань; демонструють слабко вираженні емоційно-спонтанні реакції або невідповідність емоційних реакцій образним характеристикам твору; майже не виявляють рефлексії власного емоційного ставлення щодо естетичних властивостей твору, слабко активізуються під впливом дій викладача; не мають балансу емоційного та раціонального у ставленні та судженнях; питання художньо-естетичних образів в обговоренні фортепіанних творів на уроках та під час практики здійснюють за рекомендаціями методиста, відсутня ініціатива щодо залучення школярів до обговорення образу; слабко виявляють бажання вдосконалити естетичні аспекти виконання творів. До цього рівня за результатами констатувального експерименту було віднесено 42 студенти (62%).

Стосовно студентів 3 курсу, які на наступному етапі склали ЕГ, то результати були такими: середній рівень – 11 студентів (32%), низький – 23 студенти (68%).

Формувальний експеримент здійснювався за етапами. На першому етапі – «Усвідомлення естетики міждисциплінарного синтезу» – було застосовано умову: цілеспрямоване впровадження міждисциплінарних зв'язків

фортепіанного навчання. Основними дисциплінами, на які був зорієнтований принцип інтеграції: «Етика та естетика і методика їх викладання»; «Світова художня культура», «Гра на основному музичному інструмент». На другому етапі – «Естетичного саморозвитку» – акцент був зроблений на вплив емоційного, рефлексивного та ціннісно-вибіркового аспектів в естетичному розвитку майбутніх учителів музики засобами мистецтва фортепіанного виконавства та фортепіанного репертуару взагалі. На третьому етапі – «Естетико-комунікативне спрямування фортепіанного виконавства» – домінуючою умовою було: стимулювання потреби в творчому продукуванні естетичного потенціалу фортепіанних творів під час педагогічної практики. У ході формувального експерименту студенти проводили свої авторські уроки, на яких активно застосовували естетичний потенціал фортепіанних творів та слідкували за етстетикою свого власного фортепіанного виконавства.

Перевірка ефективності запроваджуваних поетапних педагогічних умов та наскрізної педагогічної умови, а саме: актуалізації художньо-естетичної спрямованості фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музики; педагогічних принципів та спеціально згрупованих методів: активізації когнітивно-оцінної діяльності, емоційно-естетичного саморозвитку, творчо-продуктивних методів показало суттєве підвищення результатів у студентів ЕГ. Так наприкінці експерименту в студентів ЕГ, сталися такі зміни: до високого рівня потрапили 9 студентів, що склало 26%; до середнього – 21 студент, що склало 62%, на низькому рівні залишилося 4 студенти, що склало 12%.

Верифікація результатів здійснювалася за допомогою критерію Фішера та розрахунків величини дельти Δ. Порівняльні результати подаються у таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльні результати ЕГ та КГ

Шифр груп	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
	До початку %, абсл.	Наприкінці: %, абсл.	До початку %, абсл.	Наприкінці: %, абсл.	До початку %, абсл.	Наприкінці : %, абсл.
ЕГ	0 %	26%(9)	32% (11)	62% (21)	68% (23)	12% (4)
КГ	0%	10% (3)	35% (12)	44% (15)	65% (22)	47% (16)

Розрахунки величини Δ показали, що у КГ послідовність зростання Kf критеріїв була аналогічною, але нижчою за кількісними результатами в ЕГ. Це дає підстави стверджувати, що застосована методика у цілому оптимізувала процес естетичного розвитку майбутніх учителів музики, отже підтвердила свою ефективність.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлені результати теоретико-методичного та експериментального дослідження естетичного розвитку майбутніх учителів музики України та Китаю в процесі навчання гри на фортепіано. Здійснене дослідження дозволило розробити та перевірити ефективність методики

оптимізації естетичного розвитку майбутніх учителів музики, що ґрунтується на засадах культурологічної парадигми мистецької освіти та на основі цілеспрямованого застосування художньо-естетичного потенціалу фортепіанного репертуару й міждисциплінарного синтезу; обґрунтувати естезис особистості вчителя музики як інтегровану фахову якість, що є процесом і результатом естетичного розвитку. Аналіз отриманих результатів дозволив сформулювати такі висновки:

1. Аналіз наукової літератури показав, що на кожному культурно-історичному зрізі здійснювалося зміщення акцентів в інтерпретації поняття естетичного, а також до інших категорій, що позначають якісні властивості світобудови та ставлення до них у певному культурному просторі. Так, в античну добу домінувало розуміння естетичного як гармонії з навколишнім, краси людського тіла; Середньовіччя характеризувалося акцентуацією на екстатичні, містичні, релігійні, духовні аспекти світовідчуття; художнє відбиття прекрасного в природі, у людині, у їх ставленні до духовного та матеріального світу – характерна естетична ознака Ренесансу; домінування раціонального, символічного – ознака естетики Нового часу; процес творчого становлення та розкриття смислів людського буття активно розвивається у XX столітті; почуттєво-оцінне ставлення до усіх сфер життя людини: від фаху до побуту, від їх прояву зовні до внутрішніх психічних станів та відносини з іншими в складних комунікативних системах, зокрема, інформаційних – новий ракурс естетичного у XXI столітті.

Естетичне в дослідженні розуміється як генералізована категорія естетики, яка позначає якість світобудови та результат її споглядального, спонтанно-чуттєвого, художньо-емоційного та оцінного сприйняття, зумовленого розвитком культури людства, у межах якої естетичний предмет знаходить свої інтерпретації у філософських поглядах, оцінках, судженнях та матеріалізується або моделюється в мистецтві. Проникання естетичного в усі сфери життя актуалізує розуміння естетичного як міждисциплінарного синтезу, що посилює його світоглядну значущість та світоглядний смисл естетичних категорій.

Екстраполяція естетичних категорій на особистість та історично розвинене уявлення стосовно взаємозв'язку естетичного та етичного зумовило виникнення категорії естезису як якості предметів, явищ, так і особистості. Естезис як якість особистості ґрунтується на поєднанні чуттєво-емоційного сприйняття життєвих, природних, художньо-предметних реалій разом з їх оцінюванням у контексті синтезу етичного та естетичного.

2. *Теоретична модель естетичного розвитку* майбутніх учителів музики ґрунтувалася на розумінні цього процесу як культурно-естетичної домінанти мистецької освіти, що визначається в широкому та вузькому (фаховому) тлумаченні. У широкому загальновизнаному значенні естетичний розвиток – це процес і результат закономірних змін, які настають унаслідок цілеспрямованого впливу на естетико-генетичні, етно-генетичні властивості та здібності особистості сприймати, відчувати та оцінювати предмети, явища, мистецтво,

дійсність та діяльність інших крізь призму естетичних категорій та естетичну картину світу в цілому. У вузькому, фаховому значенні – це формування естезису особистості вчителя музики як фахової якості, що є процесом і результатом засвоєння та творчо-виконавського осягнення педагогічного потенціалу фортепіанних творів як художнього відображення естетичних аспектів світобуття. Міждисциплінарний синтез, що супроводжує естетичний розвиток особистості та впливає на формування естезису як фахової якості вчителя музики, виконує *аксіологічну*; *особистісно-творчу, комунікативну; естетико-когнітивну, художньо-ідентифікаційну функції.*

Естетичний розвиток та формування естезису є пролонгованими та детермінованими процесами перетворення внутрішнього духовного світу особистості вчителя під впливом сприйняття, вивчення та виконання творів мистецтва як втілення естетичної картини світу. Теоретична модель цього процесу складається з трьох блоків. *Перший блок* – набуття естетико-когнітивного досвіду як духовної практики з опанування образно-виражальної, знаково-смислової сутності мистецтва в навчальному процесі. *Другий блок – емоційно-рефлексивний комплекс*, що охоплює різноманітні психічні стани як реакції на естетичне: атенціональність, потреба в естетичному, задоволення від сприйняття естетичного, рефлексія естетичних почуттів. *Третій блок* – естетико-регулятивний функціональний блок, що охоплює необхідні функції естетичного впливу на особистість під кутом його фахової навчальної діяльності.

3. Естетика музичного виконавства – це якісна характеристика виконавської інтерпретації музичних творів, заснована на цілеспрямованій гармонізації особистістю виконавця внутрішніх і зовнішніх естетичних відповідностей художньо-виконавських дій, прийомів та атрибутів жанрово-стильових, образних, ідентифікаційний-персоніфікованих особливостей художнього образу твору. Художньо-естетичний, розвивальний потенціал фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики пояснюється як цілеспрямовано реалізований комплекс естетичних властивостей фортепіанної світової музичної спадщини та можливостей її застосування як педагогічного ресурсу у вирішенні завдань естетичного розвитку майбутніх учителів. Зазначений потенціал підтримується такими факторами: художньо-естетична зумовленість фортепіанного мистецтва тими принципами, які домінували в певну історичну добу; полікультурні реалії фортепіанної підготовки; художньо-ментальні аспекти фортепіанно-виконавського процесу; індивідуальний розвиток творчої особистості виконавця, що ґрунтується на природних властивостях людини до відчуття та відтворення прекрасного.

4. Визначення стану естетичного розвитку, що вказує на ефективність традиційної та експериментальної методики, має здійснюватися на основі таких критеріїв та показників: *семантико-когнітивний критерій, з показниками*: якість усвідомлення, осмислення естетико-символічних засобів фортепіанного твору в контексті співвідношення з естетичними категоріями; ступінь орієнтації в художньо-ментальних особливостях мистецтва; ступінь сформованості

уявлень художньо-стильових аспектів естетичного в мистецтві, зокрема, у фортепіанній світовій спадщині за епохами, композиторськими школами тощо; *ціннісно-рефлексивний критерій, з показниками*: відповідність емоційно-спонтанного реагування на естетичні властивості музичного твору; ступінь сформованості вибіркового, оцінного ставлення до естетичного в мистецтві; активність рефлексії власного ставлення та оцінювання естетичного в процесі навчання, власних естетичних уподобань; *продуктивно-творчий критерій, з показниками:* ступінь естетизації художньо-комунікативного процесу між суб'єктами навчальної, творчої, педагогічної діяльності; наполегливість та прагнення до виконавської досконалості через естетичний контекст інтерпретації образу; наявність естетичної спрямованості творчої продуктивності особистості, набуття власного іміджу, стилю виконавства творів. Їх застосування дозволило визначити такі рівні естезису особистості вчителя музики: *високий рівень – «регулятивно-творчий», середній– «інтенціонально-усвідомлюваний», низький – «атенціонально-неусвідомлений».*

5. Результати експериментальної перевірки засвідчили ефективність поетапної методики естетичного розвитку майбутніх учителів музики України й Китаю на основі антропологічного, полікультурного, художньо-ментального, герменевтичного, виконавсько-стильового та диспозиційно-іміджевого підходів та педагогічних умов. Наскрізна педагогічна умова – актуалізація художньо-естетичної спрямованості фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музики – є базовою, яка підкріплюється педагогічними умовами, запроваджуваними поетапно: на етапі «усвідомлення естетики міждисциплінарного синтезу» – цілеспрямоване впровадження міждисциплінарних зв'язків фортепіанного навчання та гуманітарних дисциплін; на етапі «естетичного саморозвитку» – активізація рефлексії емоційного ставлення на художньо-естетичний образ та естетику виконавства фортепіанних творів; на етапі «естетико-комунікативне спрямування фортепіанного виконавства» – стимулювання потреби в творчому продукуванні естетики фортепіанного виконавства в педагогічній практиці.

Підтвердили свою ефективність організаційно-методичні форми, розроблені на основі SADT-технологій (Structural Analysis and Design Technique). Вони дозволяли мобільно застосовувати моделювання процесів естетичного розвитку та саморозвитку в міні-проектах та фортепіанній самопідготовці. Завдяки застосуванню груп методів активізації когнітивно-оціночної діяльності; емоційно-естетичного саморозвитку; творчо-продуктивних методів у студентів розвинулося відчуття міри естетико-емоційного реагування, зорієнтованість на гармонійність, доцільність та упорядкованість педагогічних дій щодо естетичного розвитку школярів засобами мистецтва, образність та творча продуктивність у художньому зображенні етстетики картини світу під час інтерпретації фортепінних творів.

Верифікація результатів за критеріями Фішера та за результатами розрахунків величини дельти Δ підтвердили достовірність отриманих даних та ефективність запропонованої методики.

Подальшого наукового пошуку потребує розробка конкретизованих методик щодо визначення та запровадження естетико-розвивального потенціалу фортепіанного репертуару та іншої музичної спадщини відповідно до жанрів, стилів, культурно-метальних властивостей.

Основні положення дисертації відображено у таких публікаціях

1. Цзяо Їн. Художньо-естетична спрямованість фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в ракурсі полікультурності / Цзяо Їн // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 701. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2014. – С.181-187.

2. Цзяо Їн. Культурологічна парадигма та її функції в естетичному розвитку особистості / Цзяо Їн // Науковий часопис Нац. пед. ун.-т імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : Зб. наук. праць. – Вип. 18(23). – К. : НПУ ім.. М.П.Драгоманова, 2015 .– С.74-77.

3. Цзяо Їн. Критерії оцінювання стану естетичного розвитку майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано / Цзяо Їн // Актуальні питання мистецької освіти та виховання : збірник наукових праць : вип.1-2 (5-6). – Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2015. – С.181-190.

4. Цзяо Їн. Методичне забезпечення естетичного розвитку майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано / Цзяо Їн // Наука і освіта. Науково-практичний журнал ПНПУ імені К.Д.Ушинського. Педагогіка. – 1/CXXXXII 2016. – С.51-56.

5. Jiao Ying. Music performance aesthetics in the context of future music teacher piano training / Jiao Ying // Science and education South Ukrainian national pedagogical university named after K.D.Ushyncky. – № 8. – 2015 / CXXXVII. – P.186-190.

6. Jiao Ying. Aesthesis of personality as a professional quality of music teacher / Jiao Ying // Modern tendencies in the pedagogical science of Ukrain and Israel : the way to integration. – Ariel University Centr of Samaria, Israel, 2015. – Issue 6. – P.128-135.

7. Цзяо Їн. Художьо-естетичний потенціал фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музики / Цзяо Їн // Зб. матеріалів XI міжнародних педагогічно-мистецьких читать пам'яті професора О. П. Рудницької «Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей». – Чернівці : Зелена Буковина, 2014. – С.258-260.

8. Цзяо Їн. Принципи оптимізації в естетичній спрямованості фортепіанної підготовки майбутнього вчителя / Цзяо Їн // Мистецька освіта в Україні : проблеми теорії і практики. Тези за матеріалами Всеукраїнської науково-методичної конференції-семінару 27-28 лютого 2014р – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С.150-151.

9. Цзяо Їн. Полікультурний підхід у розумінні та застосуванні естетичних категорій у музично-педагогічному процесі / Цзяо Їн // Матеріали та тези міжнародної конференції молодих учених та студентів «Музична та

хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2015. – С.169-170.

10. Цзяо Їн. Дослідження рівнів сформованості естетичного розвитку майбутніх учителів музики / Цзяо Їн // XXV міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття України, Європи та Азії». – Переяслав-Хмельницький, 2016. – С.139-140.

АНОТАЦІЇ

Цзяо Їн. Методика естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.– Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ, 2016.

У дисертації актуалізовано питання естетичного розвитку майбутніх учителів музики на основі естетико-розвивального потенціалу фортепіанного виконавського репертуару. Розкрито феноменологію категорії «естетичне», еволюцію її інтерпретації, уточнено поняття естетичного розвитку та обґрунтовано його результат – формування естезису особистості вчителя музичного мистецтва як фахової якості.

Побудовано теоретичну модель естетичного розвитку майбутніх учителів музики, що складається з естетико-когнітивного досвіду, емоційно-рефлексивного комплексу та естетико-регулятивного функціонального блоку.

Запроваджено поняття *естетики музичного виконавства*, художньо-естетичного, розвиваючого потенціалу фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики. Розроблено та експериментально доведено ефективність методики естетичного розвитку та формування естезису особистості вчителя музики на засадах антропологічного, полікультурного, художньо-ментального, герменевтичного, виконавсько-стильового та диспозиційно-іміджевого підходів та наскрізної педагогічної умови – актуалізація художньо-естетичної спрямованості фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музики

Ключові слова: естетичне, естетичний розвиток, естезис особистості вчителя музики, естетичні категорії, естетика фортепіанного виконавства, методика формування естезису особистості.

Цзяо Ин. Методика эстетического развития будущих учителей музыкального искусства в процессе обучения игры на фортепиано.– Рукопис.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова, Киев, 2016.

В дисертации актуализирована проблема эстетического развития будущих учителей музыки на основе эстетико-развивающего потенциала фортепианного подготовки. В основе исследования лежит феноменология эстетического. Показана историческая взаимосвязь эстетического и этического, что определило внедрение в научный оборот понятие *эстезиса*. В диссертации обосновано понятие эстезиса личности как профессионального качества будущих учителей музыки, что является процессом и результатом эстетического развития личности, и формируется во время освоения и творческо-исполнительского постижения педагогического потенциала фортепианных произведений как художественного отражения эстетических аспектов мироздания и жизненных реалий.

Построена теоретическая модель эстетического развития будущих учителей музыки, которая основана на понимании культурно-эстетических доминант педагогики искусства. Она состоит из эстетико-когнитивного опыта личности, его накопления; эмоционально-рефлексивного комплекса и эстетико-регулятивного функционального блока.

Внедрено понятие эстетики музыкального исполнительства. Разработана и проверена методика эстетического развития и формирования эстезиса личности будущих учителей музыки на основе антропологического, поликультурного, художественно-ментального герменевтического, исполнительско-стилевого и диспозиционно-имиджевого подходов, а также комплекса условий: сквозного педагогического условия – актуализации художественно-эстетической направленности фортепианной подготовки будущих учителей музыки и ряда условий, внедряемых поэтапно.

Ключевые слова: эстетическое, эстетическое развитие, эстезис личности учителя музыки, эстетические категории, эстетика фортепианного исполнительства, методика формирования эстезиса личности.

Jiao Ying. Methodology of Aesthetic Development of Future Teachers of Music Art in Process of Tuition on the Piano. - Manuscript.

Cand. Sc. (Education) Thesis in 13.00.02 – Theory and Methodology of Musical Education. – The National Pedagogical M.P. Dragomanov University, Kiev, 2016.

The problem of aesthetic development of future teachers of music based on the aesthetic-developing potential of piano training is accentuated in the thesis. Phenomenology of aesthetic is the basis of the research.

Historical interrelation of aesthetic and ethic components is demonstrated, which determined introduce into scientific use the notion of *esthesis*. The notion of *esthesis* of personality is substantiated in the thesis as a professional skill of future teachers of music, which is the process and result of aesthetic development of personality. It is formed during mastery and creative comprehension of pedagogical potential capacity of musical compositions as artistic reflection of aesthetic aspects of the universe and life realities.

A theoretical model for aesthetic development of future teachers of music is built, which is based on understanding of cultural and aesthetic dominants of the art of education. It consists of aesthetic and cognitive experience of personality and its accumulation; emotional and reflexive complex as well as aesthetic and regulative functional assembly.

The notion of music performance aesthetics has been introduced. Methodology of aesthetic development and formation of esthesis of personality of future teachers of music have been developed and tested based on anthropological, multicultural, artistic and mental, hermeneutical, performing and stylistic, dispositional and image-building approaches, as well as set of conditions: through-composed pedagogical condition – updating of artistic and aesthetic focus of piano training of future teachers of music and the number of conditions introduced stage by stage.

Key words: aesthetic, aesthetic development, esthesis of personality of music teachers, aesthetic categories, piano performance aesthetic, methodology of formation of esthesis of personality.

НБ НПУ
імені М.П. Драгоманова

100317144

Підписано до друку 08.09.2016 р. Формат 60x84/ 16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим. Зам. № 280
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м.Київ-30, вул.. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.